

**PRAKTISCHE LEIDRAAD VOOR WERKEN IN DE OMGEVING
VAN NUTSINFRASTRUCTUUR OP HET OPENBARE DOMEIN IN
VLAANDEREN versie 2019**

Inhoud

INLEIDING	3
1 Ontwerpfase	5
1.1. Inleiding	5
1.2. De verschillende stappen in het ontwerpproces	5
2 Opdrachten	13
2.1. Gedetailleerde verplaatsingsopdracht	13
2.2. Opdrachtdocumenten infrastructuurwerken	13
3 Uitvoeringsfase	14
3.1. Maatregelen te treffen als voorbereiding tot de eigenlijke uitvoering van het werk	14
3.2. Maatregelen te treffen tijdens de eigenlijke uitvoering van het werk	15
BIJLAGE: VERKLARENDE LIJST VAN GEBRUIKTE TERMEN	22

INLEIDING

Deze leidraad is bedoeld om bij de voorbereiding en de uitvoering van werkzaamheden in de ondergrond een vlotte informatieverschaffing, samenwerking en communicatie te bevorderen, en in een vroeg stadium een goed zicht te krijgen op de aanwezigheid van leidingen, zodat de werkzaamheden zo vlot mogelijk en zonder schade aan nutsinfrastructuur kunnen worden uitgevoerd, en zodat stilstandskosten voor de wegenisaannemer vermeden worden ten gevolge van laattijdig of niet verplaatste leidingen. Binnen de krijtlijnen van het projectontwerp moeten besprekingen gevoerd worden die de maatschappelijke kosten kunnen beperken.

De woordenlijst achteraan de leidraad (bijlage) omschrijft nauwkeurig wat er verstaan moet worden onder een aantal belangrijke termen in dit document.

Deze leidraad is een consensustekst, waar alle partijen zich akkoord mee kunnen verklaren en dus bereid zijn deze praktische leidraad toe te passen.

Deze leidraad doet geen afbreuk aan:

1. de bepalingen van het decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993 en het Retributiebesluit dat uitvoering geeft aan dit decreet (besluit van de Vlaamse Regering van 29 maart 2002 betreffende het toekennen van vergunningen, het vaststellen en innen van retributies voor het privaatieve gebruik van het openbaar domein van de wegen, de waterwegen en hun aanhorigheden, de zeekering en de dijken). Deze regelgeving is voornamelijk van toepassing op kabel- en leidingbeheerders die gebruik wensen te maken van het openbaar domein voor het aanleggen van nutsinfrastructuur;
2. het Protocol voor infrastructuur- en nutswerken op het domein van het Vlaamse Gewest afgesloten met sommige kabel- en leidingbeheerders zoals voorzien en in uitvoering van bovengenoemd Retributiebesluit. Dit Protocol heeft echter een dubbel voorwerp, nl. enerzijds werken op het domein van het Vlaamse Gewest met een nutsbedrijf als opdrachtgever, maar anderzijds ook aanpassingswerken en verplaatsingswerken met het Agentschap Wegen en Verkeer als (mede)opdrachtgever. De voorliggende leidraad moet dan ook worden samen gelezen met dit Protocol. De praktische leidraad heeft voorrang op artikel 5.1, 5.3, artikel 7, 8, artikel 9.5, 11 en 12 van het Protocol in het kader van verplaatsingswerken, in de mate dat beide documenten ondertekend zijn door de betrokken kabel- en leidingbeheerder;
3. onderafdeling 5.3.8 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 17 FEBRUARI 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalcringlopen en afvalstoffen (VLAREMA). Hierbij wordt herhaald dat voor gewestwegen het retributiebesluit (zie punt 1) begrepen is in de andere wettelijke bepalingen van art. 5.3.8.2;
4. het GIPOD decreet van 4 april 2014.

Ook wanneer de kabel- en leidingbeheerders zelf aanpassingswerken uitvoeren of nieuwe nutsinfrastructuur aanleggen (onafhankelijk van wegeniswerken), zullen de verlaten nutsinfrastructuur nog steeds door hen en op hun kosten worden verwijderd voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de aanpassingswerken aan de nutsinfrastructuur om de nieuwe aanleg van de nutsinfrastructuur in de rijweg te vermijden of het aansnijden van een ander vrij gabarit in het openbaar domein (bv. berm) te vermijden.

Deze leidraad doet geen afbreuk aan de sectorspecifieke regelgeving in het algemeen aangaande verplaatsingen en voorkoming van schade aan nutsinfrastructuur en aan de sector specifieke regeling in het bijzonder die betrekking heeft op de veiligheid in het algemeen en de veiligheid van nutsinfrastructuur in het bijzonder (ARAB, AREI, KB van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, KB van 21 september 1988 betreffende de voorschriften en de verplichtingen van raadpleging en informatie bij het uitvoeren van werken in de nabijheid van installaties van vervoer van gasachtige en andere producten door middel van leidingen, KB van 28 juni 1971 betreffende de te nemen veiligheidsmaatregelen bij de oprichting en bij de exploitatie van installaties voor gasdistributie door middel van leidingen, Wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, Energiedecreet, enz.) voor zover deze bepalingen geen afbreuk doen aan het decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993.

In die zin moet er ook bijzondere aandacht worden besteed aan de procedures en termijnen die noodzakelijk zijn voor het verplaatsen van nutsinfrastructuur overeenkomstig deze sectorspecifieke regelgeving.

1 Ontwerpfase

1.1. Inleiding

Dit hoofdstuk handelt over de verschillende stappen van de bouwheer, de medeopdrachtgevers, de ontwerper en kabel- en leidingbeheerders, die met betrekking tot de nutsinfrastructuur moeten doorlopen worden tijdens de ontwerpfase:

- (de haalbaarheidsstudie: optioneel);
- het opmaken van het voorontwerp;
- de eerste coördinatievergadering;
- het opmaken van het detailontwerp;
- de tweede coördinatievergadering;
- de voorbereiding tot aanbesteding;
- de derde coördinatievergadering.

1.2. De verschillende stappen in het ontwerpproces

1.2.1. De haalbaarheidsstudie

De haalbaarheidsstudie is optioneel en wordt meestal uitgevoerd zonder digitaal opmetingsplan.

De ontwerper nodigt, indien zinvol, de kabel- en leidingbeheerders uit om een analyse te doen van de impact op de aanwezige nutsinfrastructuur van een voorgenomen project. Deze vergadering is voorafgaand aan de eerste coördinatievergadering en vervangt deze niet. Het resultaat van deze vergadering is enkel adviserend.

1.2.2. Het opmaken van het voorontwerp door de ontwerper

De bouwheer maakt een ontwerp op voor het infrastructuurproject of stelt hiervoor een externe ontwerper aan. In beide gevallen wordt deze verder 'de ontwerper' genoemd.

Zodra de ontwerper de zone van de werken kent, doet hij een aanvraag door middel van het gebruik van het KLIP waardoor hij alle kabel- en leidingbeheerders kent en hun liggingsinformatie van alle aanwezige nutsinfrastructuur.

Op basis van deze gegevens maakt de ontwerper een vectorieel digitaal plan op van alle volgens de KLIP-aanvraag aanwezige nutsleidingen en nutsinstallaties, rioleringen en vermeldt voor de ondergrondse nutsleidingen en nutsinstallaties, indien beschikbaar, eveneens de ingravingsdiepte (vooral bij boringen).

De ontwerper maakt een voorontwerp op voor een infrastructuurproject volgens de doelstellingen uit de verschillende structuur- en mobiliteitsplannen en volgens de geldende regels en normen.

De ontwerper onderzoekt de impact van het ontwerp op de aanwezigheid van gekende nutsinfrastructuur. Op het digitale voorontwerpplan worden zowel de aanwezige nutsinfrastructuur alsook een eerste indicatie van de te realiseren rooilijn en de nieuwe beoogde zone van de te verplaatsen en nieuw aan te leggen nutsinfrastructuur ingetekend. Relevante wijzigingen van maaiveldhoogte worden in een lengteprofiel en dwarsprofielen weergegeven.

Iedere (mede)opdrachtgever geeft zijn mogelijke opdracht tot verplaatsing (voor de domeinbeheerder is dit een officieel verplaatsingsbevel) op basis van alle bovenstaande gegevens en doet dit minstens 6 maanden voor de start van de werken zoals aangegeven in het GIPOD decreet. Voor gas- en elektriciteitsleidingen is deze termijn 1 tot 1,5 jaar te

rekenen voor opstart der werken ten behoeve van het op te maken KB. Op deze wijze worden de kabel- en leidingbeheerders erop attent gemaakt dat zij verplaatsingswerken dienen uit te voeren in de betreffende zone. Het eerste verplaatsingsbevel is het officiële. Een gedetailleerd en definitief verplaatsingsbevel volgt later.

De verplaatsingsopdracht voor transportleidingen moet gebeuren door het uitvaardigen van een omleggingsbesluit door de bevoegde overheid.

Parallel met het opmaken van het voorontwerp zal de bouwheer of zijn ontwerper:

- overeenkomstig het KB van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, een veiligheidscoördinator ontwerp aanstellen. De veiligheidscoördinator ontwerp zal op dat moment instaan voor de coördinatie van alle werkzaamheden bepaald in de ontwerpfase inclusief het integreren van de, door de verschillende kabel- en leidingbeheerders aangeleverde, ontwerpen, de specifieke risico's voor de ontwerpen en de bijhorende beheersmaatregelen in het V&G-plan van de bouwheer;
- de uitnodiging van de eerste coördinatievergadering versturen (minstens 40 kalenderdagen voor het overleg);
- de gegevens van het ontwerp kenbaar maken via het GIPOD.

1.2.3. De eerste coördinatievergadering

De ontwerper belegt de eerste coördinatievergadering met de bouwheer en alle medeopdrachtgevers, de betrokken kabel- en leidingbeheerders en de domeinbeheerder. De vergadering kan starten als door de ontwerper, ten laatste op het moment van de uitnodiging, volgende documenten werden bezorgd:

- voorontwerp;
- vectorieel digitale verzamelplan van alle nutsleidingen, nutsinstallaties en riolering;
- opsomming van potentiële knelpunten tussen ontwerp en de aanwezige nutsinfrastructuur en riolering.

Na ontvangst van de documenten en ten laatste 15 werkdagen vóór de eerste coördinatievergadering worden door de kabel- en leidingbeheerders:

- het vectoriële digitale verzamelplan nagezien en waar nodig aangevuld;
- de aangereikte knelpunten nagezien en de raming van mogelijke verplaatsingskosten ingeschat;
- gecontroleerd of er geen extra knelpunten zijn die door de ontwerper niet aangehaald werden. De bouwheer en de ontwerper zijn niet verantwoordelijk voor eventuele knelpunten die niet door de bouwheer en ontwerper worden opgemerkt op basis van de dan beschikbare informatie;
- aangegeven welke nutsinfrastructuur in het gabarit van de werken vallen, die wegens hun geheime of vertrouwelijke aard niet in KLIP/KLIM zitten.

Onderzoek knelpunten

Op de eerste coördinatievergadering wordt de opsomming van potentiële knelpunten tussen het ontwerp en de aanwezige nutsleiding en rioleringen besproken.

De betrokken kabel- en leidingbeheerders bepalen of het mogelijk is de bestaande nutsinfrastructuur te behouden. Dit gebeurt met inachtneming van:

- de nodige technische en wettelijke minimumafstanden tussen de bestaande nutsinfrastructuur onderling en het geplande ontwerp;
- de uitvoeringsmethode;
- de kwaliteit van de aanwezige grondlagen;
- de verplaatsingstermijnen van sommige nutsinfrastructuur;
- de hinder ten gevolge van de noodzakelijke verplaatsingen;
- het beschadigingsrisico door het geplande ontwerp;

- de regels van het SB 250;
 - de staat van de nutsinfrastructuur.
- a) Indien er zekerheid is dat er een effectief knelpunt is, wordt één van volgende acties ondernomen:
- de kabel- en leidingbeheerders voorzien een verplaatsing van de betreffende nutsinfrastructuur;
 - de kabel- en leidingbeheerders voorzien in een beschermingsmaatregel zodat een verplaatsing kan vermeden worden;
 - het ontwerp wordt aangepast.

Indien er geen consensus is, beslist de bouwheer.

- b) Indien er twijfel is of er een effectief knelpunt is, bijvoorbeeld omwille van de onzekerheid over de juiste ligging of diepte van de nutsinfrastructuur, kan er beslist worden om onmiddellijk na de eerste coördinatievergadering ontwerpproefsleuven te laten uitvoeren op kritische locaties binnen het ontwerp. Deze ontwerpproefsleuven hebben tot doel de knelpunten tussen het ontwerp van het infrastructuurproject en de ligging van de nutsinfrastructuur uit te klaren.

Indien er geen overeenstemming is over het aantal ontwerpproefsleuven en de locaties ervan beslist de bouwheer. De bouwheer kan hierover niet aansprakelijk gesteld worden.

Kostenverdeling ontwerpproefsleuven

De bouwheer geeft de opdracht voor het maken van de door hem besliste ontwerpproefsleuven en neemt de betaling van deze opdracht voor zijn rekening. Indien de kabel- en leidingbeheerders toch bijkomende ontwerpproefsleuven wensen te laten uitvoeren, dan kunnen zij deze op eigen initiatief en kosten laten uitvoeren.

Uitvoering ontwerpproefsleuven

De ontwerper organiseert de uitvoering van de ontwerpproefsleuven en is aanwezig om de exact fysiek vastgestelde locaties van de nutsinfrastructuur in te meten en (nadien) in te tekenen in de dwarsprofielen. Van gestuurde boringen kan enkel het begin- en eindpunt worden gelokaliseerd.

De kabel- en leidingbeheerders worden minstens 5 werkdagen op voorhand ingelicht over de uitvoeringsdatum. Bij de uitvoering van de ontwerpproefsleuven zal de ontwerper enkel de positie van de leidingen inmeten en foto's nemen. De graver of de ontwerper is niet verantwoordelijk voor de identificatie van de leidingen. De kabel- en leidingbeheerders zullen aanwezig zijn bij de uitvoering van de proefsleuven indien de bouwheer het nodig acht. De kabel- en leidingbeheerders zullen (ook in geval ze niet aanwezig hoefden te zijn) alle leidingen identificeren ten laatste een werkdag nadien.

- Indien alle leidingen geïdentificeerd kunnen worden en het aantal gevonden leidingen in de sleuf overeenkomt met het aantal leidingen geregistreerd in KLIP, dan wordt de sleuf dezelfde dag nog dichtgemaakt. Na de identificatie door de kabel- en leidingbeheerders voegt de ontwerper deze proefsleufgegevens vervolgens toe aan de vectoriële digitale verzamelplannen van alle aanwezige nutsinfrastructuur. Indien het aantal leidingen in de proefsleuf overeenkomt met het aantal leidingen in KLIP, en wanneer er desondanks in de volgende coördinatievergadering op basis van de foto's blijkt dat deze leidingen niet allen geïdentificeerd kunnen worden door de kabel- en leidingbeheerders of indien er leidingen op de foto's ontbreken, dan zullen eventueel bijkomende proefsleuven om dit uit te klaren ten laste zijn van de kabel- en leidingbeheerders.

- Indien niet alle leidingen geïdentificeerd konden worden en indien het aantal gevonden leidingen in de sleuf niet overeenkomt met het aantal leidingen geregistreerd in KLIP/KLIM, dan worden (voor zover dit in de eerste coördinatievergadering niet verplicht werd) alle kabel- en leidingbeheerders uit KLIP/KLIM ter plaatse uitgenodigd door de ontwerper. Alle kabel- en leidingbeheerders komen ten laatste de eerste werkdag na verwittiging ter plaatse.
 - In het geval er een bijkomende leiding wordt vastgesteld: alle kabel- en leidingbeheerders nemen binnen een periode van 2 weken een beslissing. Indien de leiding niet kan geïdentificeerd worden en mogelijks hinder oplevert voor de geplande werken, beslist de bouwheer om de leiding te laten identificeren door deze te laten knippen op kosten en risico van de betrokken kabel- en leidingbeheerder wiens leiding na het knippen wordt geïdentificeerd. In opdracht van de bouwheer wordt de leiding op een veilige manier geknipt door een kabel- en leidingbeheerder. De kabel- en leidingbeheerders zullen onderling uitmaken wie hiervoor instaat. De bouwheer en de kabel- en leidingbeheerder die de leiding knippen zijn niet aansprakelijk voor eventuele schade die het gevolg kan zijn van het knippen ervan. Na dit knippen is het type leiding gekend en bijgevolg ook de kabel- en leidingbeheerder die alle kosten van het knippen en mogelijks verwijderen van de leiding als gevolg hiervan ten laste neemt. Indien na het knippen de eigenaar van de onbekende leiding niet gekend is, dan zijn alle partijen bereid een verdere analyse te doen naar het eigenaarschap van de leiding. Indien de eigenaar dan nog niet gekend is, zijn de kosten voor het knippen en het eventueel verwijderen van deze onbekende leiding voor de bouwheer.
 - In het geval er een ontbrekende leiding (in de ontwerpproefsleuf ten opzichte van het aantal in KLIP) wordt vastgesteld: indien deze leiding niet kan teruggevonden worden binnen een zone van 0,75m langs weerszijden van de vermoedelijke ligging van de nutsleiding (volgens KLIP/KLIM) exclusief opgegeven toleranties in het horizontale vlak en niet binnen de zone van 0,50m beneden de vermoedelijke ingravingsdiepte in het verticale vlak, dan zal de betrokken kabel- en leidingbeheerder ten laatste de eerste werkdag na de aanvraag ter plaatse komen om elke nuttige bijkomende informatie te leveren. De betrokken kabel- en leidingbeheerder neemt alle kosten ten laste die het gevolg zijn van het laattijdig aanleveren van deze informatie en het eventueel maken van bijkomende proefsonderingen om de ontbrekende leiding te lokaliseren.
- De ontwerper voegt deze proefsleufgegevens vervolgens toe aan de vectoriële digitale verzamelplannen van alle aanwezige nutsinfrastructuur. Voor het intekenen van bijkomende nutsinfrastructuur of leidingen die een tracé hebben dat afwijkt van de via KLIP/KLIM bekomen gegevens, worden deze bijkomende gegevens bezorgd door de kabel- en leidingbeheerder die in gebreke was. De kabel- en leidingbeheerder past deze gegevens aan in KLIP.

Als er om verkeerstechnische redenen geen ontwerpproefsleuven kunnen worden uitgevoerd baseert men zich voor het ontwerp op de gegevens van KLIP/KLIM. In de tweede coördinatievergadering gaat men per definitie uit van een mogelijk knelpunt en wordt een termijn afgesproken voor de verplaatsing van de betrokken nutsinfrastructuur. Deze termijn zal door middel van een bijkomende fase a priori deel uitmaken van de uitvoeringstermijn van de hoofdopdracht. Bij de aanvang van de betrokken uitvoeringsfase van de verplaatsingswerken van de nutsinfrastructuur of van de hoofdopdracht wordt de ontwerpproefsleuf alsnog uitgevoerd en beslist de bouwheer of de voorziene verplaatsing al dan niet dient uitgevoerd te worden.

Indien er door het uitvoeren van de ontwerpproefsleuven nieuwe effectieve knelpunten naar boven komen, dan wordt de procedure 'onderzoek knelpunten' doorlopen zoals vermeld in 1.2.3. a.

Bijkomende aandachtspunten eerste coördinatievergadering

De kabel- en leidingbeheerders geven tijdens deze eerste coördinatievergadering ook aan of zij mogelijks nieuwe nutsinfrastructuur wensen aan te leggen of bestaande nutsinfrastructuur wensen te verwijderen.

1.2.4. Het opmaken van het detailontwerp

Tussen de eerste en de tweede coördinatievergadering zullen de bouwheer, de medeopdrachtgevers en betrokken kabel- en leidingbeheerders hun digitaal detailontwerp en ramingen maken. De kabel- en leidingbeheerders zullen deze uiterlijk binnen de 2 maanden na de eerste coördinatievergadering bezorgen aan de ontwerper. Deze termijn start in voorkomend geval na het ontvangen van de gegevens van de ontwerpproefsleuven. De ontwerpers van de kabel- en leidingbeheerders en de infrastructuurwerken stemmen hun ontwerpen op elkaar af zodat voor de start van de tweede coördinatievergadering alle mogelijke en gekende knelpunten in de verschillende ontwerpen zijn opgelost.

De ontwerper voorziet in zijn ontwerp een openbare ruimte voor de aanleg van nutsinfrastructuur. De kabel- en leidingbeheerders verkiezen, voor de aanleg van nutsleidingen, een vrije openbare ruimte van 1,5m breed en 1,2m diep aan beide kanten van de rijweg, zo dicht mogelijk tegen de rooilijn vrij van monoliet verharding, bomen en constructies.

Het is aan de ontwerper om te onderzoeken of deze voorkeursruimte ter beschikking gesteld kan worden voor de aanleg van nutsinfrastructuur en waar precies binnen het openbaar domein.

Indien een vrije ruimte ter beschikking komt dicht bij de woningen, wordt bij voorkeur deze zone gebruikt voor de nieuwe aanleg van distributieleidingen.

De kabel- en leidingbeheerders maken na de eerste coördinatievergadering de gegevens omtrent hun geplande nutsleidingwerken kenbaar via het GIPOD. Hierbij wordt in onderling overleg tussen de betrokken kabel- en leidingbeheerders een pilootkabel- en leidingbeheerder en later een pilootaannemer aangeduid. De kabel- en leidingbeheerders blijven ervoor verantwoordelijk dat alle nutsinfrastructuur die in het gabarit van de werken liggen ook effectief ontworpen worden om verplaatst te worden.

Buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur

Alle definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur die door de werkzaamheden zichtbaar worden in een gegraven sleuf of ander grondwerk van de geplande werken van de bouwheer, een medeopdrachtgever of van de kabel en leidingbeheerders zelf, uitgevoerd in het kader van de ontworpen wegeniswerken en verplaatsingswerken, zullen door de betrokken kabel- en leidingbeheerder voorzien worden om te verwijderen. Het knippen en verwijderen van de nutsleiding gebeurt steeds in opdracht en op kosten van de betrokken kabel- en leidingbeheerder. De bouwheer kan er steeds voor opteren om zijn grondwerk aan te passen, zodat meer definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur verwijderd zullen worden. De kosten voor het bijkomend grondwerk zijn ook ten laste van de bouwheer.

Indien de bouwheer of de kabel- en leidingbeheerders ervoor opteren om de definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur te laten liggen, dan zijn de kosten voor alle maatregelen aan deze nutsinfrastructuur ter vrijwaring van mogelijke schade aan de weginfrastructuur ten laste van de kabel- en leidingbeheerders.

Definitief buiten dienst gestelde leidingen en nutsinstallaties die niet verwijderd worden, dienen ingetekend te blijven op digitale plannen en ingevoerd te worden in KLIP/KLIM.

1.2.5. De tweede coördinatievergadering

Tenzij akkoord van alle partijen, dient er tussen de eerste en tweede coördinatievergadering minstens 60 kalenderdagen te zijn indien er geen ontwerpvoorkeuren nodig waren en minstens 120 kalenderdagen indien er wel ontwerpvoorkeuren gemaakt werden. Deze termijnen zijn noodzakelijk om alle partijen in de mogelijkheid te stellen hun ontwerpen op te maken als een definitief ontwerp.

De ontwerper nodigt voor de tweede coördinatievergadering de bouwheer, alle medeopdrachtgevers, de betrokken kabel- en leidingbeheerders, de domeinbeheerder(s) en de veiligheidscoördinator ontwerp uit.

Bij de uitnodiging wordt ook minstens het detailontwerp van de infrastructuurwerken toegevoegd.

Bij de start van de vergadering zijn de volgende gegevens beschikbaar:

- De kabel- en leidingbeheerders geven aan welke nutsinfrastructuur:
 - verplaatst zullen worden;
 - behouden worden omdat ze buiten het gabarit van de werken liggen;
 - blijven liggen mits het uitvoeren van beschermingsmaatregelen en geven aan wat die maatregelen inhouden.

Deze lijst leggen ze ter goedkeuring voor aan de bouwheer. De kabel- en leidingbeheerders hebben hun raming gemaakt en hun uitvoeringstermijn bepaald, inclusief het overkoppelen van de huisaansluitingen.

- De betrokken kabel- en leidingbeheerders hebben hun vectorieel digitaal detailontwerp van de nieuw aan te leggen nutsinfrastructuur bezorgd aan de ontwerper, met vermelding van de diepteligging en het bijhorende referentiepeil.
- Overzicht van de knelpunten met bestaande nutsinfrastructuur alsook eventuele knelpunten met de nieuw aan te leggen nutsinfrastructuur (inclusief kruisingen).

In deze tweede coördinatievergadering wordt gevalideerd of alle digitale ontwerpplannen definitief zijn en of alle knelpunten werden opgelost en er rekening gehouden is met de impact van het ontwerp op de bestaande en geplande nutsinfrastructuur.

Volgende gegevens moeten de wegenisaannemer in staat stellen om zijn inschrijvingsprijs te bepalen:

- Wat de te nemen maatregelen zijn ten laste van de kabel- en leidingbeheerders voor:
 - nieuw aan te leggen nutsinfrastructuur;
 - te verwijderen nutsinfrastructuur;
 - aan te passen nutsinfrastructuur;
 - te behouden nutsinfrastructuur (inclusief specifieke aandachtspunten vlak langs sleuven en bouwputten en de te respecteren dekking boven de nutsinfrastructuur).
- Wie de beschermingsmaatregelen neemt en wie hiervoor betaalt.
 - Een beschermingsmaatregel die specifiek voorzien wordt om het verplaatsen van een bestaande nutsinfrastructuur (bv. ook een leiding die geen directe impact heeft maar wel het risico loopt om beschadigd te worden tijdens de wegeniswerken uitgevoerd volgens de normale uitvoeringsmethode) te vermijden is ten laste van degene die de verplaatsing ten laste zou moeten nemen:
 - ofwel wordt de kabel- en leidingbeheerder medeopdrachtgever in de hoofdpdracht voor de wegeniswerken voor de financiering van de beschermingsmaatregelen van hun nutsinfrastructuur en worden deze beschermingsmaatregelen opgenomen in aparte posten in de meetstaat, in het deel ten laste van de kabel- en leidingbeheerder. Als

- de kabel- en leidingbeheerder medeopdrachtgever wordt, betekent dit ook een bijkomende opdracht voor de ontwerper en neemt deze impliciet de bestaande ereloonovereenkomst over;
- ofwel worden de kabel- en leidingbeheerders geen medeopdrachtgever in de hoofdopdracht en zal in de tweede coördinatievergadering een termijn afgesproken worden voor de uitvoering van de beschermingsmaatregel voor de betrokken nutsinfrastructuur in opdracht van de betrokken kabel- en leidingbeheerder door hun eigen aannemer of de wegenisaannemer, mits akkoord van deze laatste. Deze termijn zal door middel van een bijkomende fase deel uitmaken van de uitvoeringstermijn van de hoofdopdracht. In de tweede coördinatievergadering zal ook besproken worden in hoeverre de werkzaamheden van de kabel- en leidingbeheerder en wegenisaannemer gecombineerd kunnen worden tijdens deze afzonderlijke fase.
 - Een (tijdelijke of definitieve) specifieke beschermingsmaatregel ter bescherming van de nutsinfrastructuur op de definitieve nieuwe locatie die het gevolg is van een te beperkte ruimte in het openbaar domein is ten laste van de bouwheer. Een beschermingsmaatregel die de wegenisaannemer zelf kiest als uitvoeringsmethode afwijkend van hetgeen voorzien is in de opdrachtdocumenten is ten laste van de wegenisaannemer.
 - De gekende te verwijderen definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur die zichtbaar zullen worden tijdens de uitvoering van de geplande werken en de hiervoor voorziene uitvoeringstermijn. Deze werken kunnen ook uitgevoerd worden door de wegenisaannemer, zie hiervoor deel 3.2.7.
 - Eventuele bijkomende zones voor het plaatsen van tijdelijke noodleidingen, indien noodzakelijk omwille van de fasering.
 - Welke omleidingen, signalisaties en minder hinder maatregelen van toepassing zijn.

Fasering, timing en minder hinder

Tijdens deze tweede coördinatievergadering worden afspraken gemaakt waaraan de kabel- en leidingbeheerders zich moeten houden in het kader van timing, communicatie en minder hinder maatregelen bij het verplaatsen van hun nutsinfrastructuur.

Tijdens deze tweede coördinatievergadering wordt er ook een fasering van alle werken afgesproken, waarbij voor elke fase duidelijk omschreven wordt welke werken in die fase uitgevoerd worden. Indien het opportuun is een voorafgaande fase voor de nutsinfrastructuur te voorzien, gaat deze de hoofdopdracht vooraf. In onderling overleg wordt voor elke fase een haalbare termijn afgesproken. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat in een periode met piekverbruik of vorst sommige nutsleidingen niet uit dienst kunnen genomen worden.

Bouwrijp maken

In regel is het bouwrijp maken van de ruimte langsheen gewestwegen voorzien voor de aanleg van de nutsinfrastructuur in deze voorafgaande fase technisch aansluitend bij de werken van de kabel- en leidingbeheerders en wordt dit door hen uitgevoerd en de kosten door hen ten laste genomen. Indien er geen voorafgaande fase is gebeurt bouwrijp maken door de bouwheer en worden de kosten door hem ten laste genomen.

Indien er geen consensus is over het bouwrijp maken via een voorafgaande fase nutsinfrastructuur door de kabel- en leidingbeheerders dan bepaalt de bouwheer of dit bouwrijp maken langsheen gewestwegen-technisch aansluitend is bij de voorziene werken van de kabel- en leidingbeheerders (geen afbraak gebouwen of wijziging maaiveld van meer dan 1 m of vellen van een bomerij) door na te gaan of de kost voor het bouwrijp maken (opbreken monoliete verhardingen en funderingen, verwijderen opstal, wijziging van

maaiveld en het desgevallend terugplaatsen van definitieve verharding) zich beperkt tot 10% van de verplaatsingskosten en aanlegkosten van nieuwe nutsinfrastructuur. De bouwheer kan alle werken zelf uitvoeren of kan in sommige gevallen door voorafgaande verwijderingen van bijvoorbeeld alle bomen of gebouwen de overblijvende werken voor het bouwrijp maken beperken tot de bovenvermelde 10%.

Verslag tweede coördinatievergadering

De ontwerper maakt van deze tweede coördinatievergadering een eindverslag dat minstens volgende elementen bevat:

- het resultaat van de risicoanalyse (een overzichtstabel van de overblijvende aandachtspunten, de te verplaatsen, te verwijderen en nieuw aan te leggen nutsinfrastructuur zoals weergegeven op deze plannen);
- planning van alle werken zowel van de hoofdopdrachtgever en mede-opdrachtgevers (infrastructuurwerken) als van de betrokken kabel- en leidingbeheerders;
- de definitieve digitale ontwerpplannen van alle partijen inclusief de nieuwe zone voor de nieuwe nutsinfrastructuur, met inbegrip van de kruisingen van de rijweg.

Het verslag van de beslissingen van de tweede coördinatievergadering wordt naar alle opdrachtgevers en betrokken kabel- en leidingbeheerders per mail verstuurd voor opmerkingen of akkoord binnen een periode van 40 kalenderdagen. Na het vervallen van deze termijn, inbegrepen het beantwoorden en/of verwerken van opmerkingen, wordt het eindverslag automatisch als goedgekeurd beschouwd en gelden de bepalingen uit dit verslag als resultaatsverbintenis. Opmerkingen op het verslag worden met de betrokken partijen besproken.

De kabel- en leidingbeheerders dienen na deze tweede coördinatievergadering de gegevens omtrent de geplande nutswerken bij te werken in het GIPOD.

1.2.6. De voorbereiding tot aanbesteding

Een half jaar na goedkeuring van het eindverslag van de tweede coördinatievergadering zullen de partijen bevestigd worden door de ontwerper, dit om na te gaan of er bijkomende uitbreidingen van het net noodzakelijk geworden zijn. Dit zal de ontwerper elk half jaar herhalen zolang er geen publicatie van de hoofdopdracht is.

Indien er op datum van de geplande publicatie van de hoofdopdracht opnieuw meer dan 6 maanden verstreken zijn (t.o.v. de laatste bevestiging), dan zal 3 maanden voor de geplande publicatie het eindverslag opnieuw aan alle partijen voorgelegd worden. Hier geldt een reactietermijn van 14 kalenderdagen. De ontwerper oordeelt of de wijzigingen en uitbreidingen op het verslag effectief impact hebben op de bindende afspraken gemaakt in de tweede coördinatievergadering. In dat geval organiseert de ontwerper een nieuwe tweede coördinatievergadering om de plannen en fasering terug af te stemmen en tot een nieuw goedgekeurd eindverslag te komen.

Het nieuwe verslag van de beslissingen van de tweede coördinatievergadering wordt naar alle opdrachtgevers en betrokken kabel- en leidingbeheerders per e-mail verstuurd voor opmerkingen of akkoord binnen een periode van 14 kalenderdagen. Na het vervallen van deze termijn, inbegrepen beantwoorden en/of verwerken van opmerkingen wordt het eindverslag automatisch als goedgekeurd beschouwd en gelden de bepalingen uit dit verslag als resultaatsverbintenis.

1.2.7. Veiligheidscoördinator verwezenlijking

De veiligheidscoördinator verwezenlijking voor de verplaatsingswerken van de nutsinfrastructuur wordt aangesteld door de kabel- en leidingbeheerders, indien zij hun

verplaatsingswerken uitvoeren in een voorafgaande fase die meer dan 2 maanden vóór de aanvang van de hoofdopdracht begint.

Indien de voorafgaande fase voor de verplaatsingswerken minder dan 2 maanden vóór de aanvang van de hoofdopdracht begint, dan zal de veiligheidscoördinator verwezenlijking van de hoofdopdracht ook de werken aan de nutsinfrastructuur mee coördineren.

1.2.8. Aparte derde coördinatievergadering verplaatsingen nutsinfrastructuur (indien voorafgaande fase en wegenisaannemer nog niet gekend is)

Deze coördinatievergadering wordt ingericht enkel indien de wegenisaannemer nog niet gekend is en de verplaatsing van de nutsinfrastructuur de hoofdopdracht vooraf gaat.

De ontwerper nodigt hiervoor de bouwheer, alle medeopdrachtgevers, de betrokken kabel- en leidingbeheerders, de domeinbeheerders en de veiligheidscoördinator verwezenlijking (zie 1.2.7) uit.

De kabel- en leidingbeheerders nodigen hun pilootaannemer en indien van toepassing de eigen aannemers uit.

2 Opdrachten

2.1. Gedetailleerde verplaatsingsopdracht

Minimum 45 kalenderdagen voor de uitvoering van de verplaatsingswerken wordt door de domeinbeheerder of bouwheer de startdatum voor de verplaatsing meegedeeld. Voor de kabel- en leidingbeheerders worden het niet vervallen eindverslag van de beslissingen van de tweede coördinatievergadering (die de risicoanalyse o.a. bevatten) en de definitieve ontwerpplannen van de opdrachtgevers en kabel- en leidingbeheerders gehecht aan de verplaatsingsopdracht. Van zodra de verplaatsingsopdracht is gegeven door de domeinbeheerder of bouwheer, dienen de kabel- en leidingbeheerders de verplaatsingen concreet voor te bereiden volgens de afspraken gemaakt in de tweede en derde coördinatievergadering (synergieafspraken, planning, aankoop materialen, keuze pilootaannemer, enz.). De domeinbeheerder zal alle nuttige informatie inzake de finale afspraken van de onteigeningen meedelen.

De piloot of in voorkomend geval de pilootaannemer en/of de aannemer van de kabel- en leidingbeheerder vraagt de bouwheer om de perceelsgrenzen en de rooilijn (of grens met het openbaar domein) topografisch te materialiseren op het terrein, zowel in grondplan als in hoogteligging. De ontwerper bezorgt de laatste versie van het ontwerp. Indien de kabel- en leidingbeheerders bepaalde punten in het ontwerp wensen uitgezet te hebben, kunnen ze dit aan de bouwheer vragen. Indien er geen akkoord is van de bouwheer, dan staan de kabel- en leidingbeheerders zelf in om deze punten uit te zetten. Zowel de wegenisaannemer als de aannemer van de kabel- en leidingbeheerders zijn ertoe gehouden om op eigen kosten alle gematerialiseerde merkpunten in stand te houden. Het is wel van belang dat er bij de materialisatie op het terrein een vertegenwoordiging aanwezig is van de piloot(aannemer) van de kabel- en leidingbeheerder.

Voor de verplaatsingswerken op gewestwegdomein vragen de kabel- en leidingbeheerders steeds een werkvergunning aan bij het Agentschap Wegen en Verkeer.

2.2. Opdrachtdocumenten infrastructuurwerken

De bouwheer verschaft de inschrijvers voor de hoofdopdracht de nodige inlichtingen die hen in staat moeten stellen in hun offertes rekening te houden met de aanwezigheid van nutsinfrastructuur, meer bepaald het niet vervallen voor akkoord goedgekeurde eindverslag van de tweede coördinatievergadering wordt mee opgenomen in de opdrachtdocumenten van de hoofdopdracht.

De opdrachtdocumenten van de hoofdaaneming bevatten onder meer de volgende elementen:

- a. het eindverslag van de tweede coördinatievergadering;
- b. indien het SB250 niet van toepassing is, een contractuele clausule houdende de verplichting voor de opdrachtgever(s) en opdrachtnemer en zijn eventuele onderaannemers om de voorschriften van deze leidraad toe te passen;
- c. het veiligheids- en gezondheidsplan.

3 Uitvoeringsfase

3.1. Maatregelen te treffen als voorbereiding tot de eigenlijke uitvoering van het werk

3.1.1. Coördinatie

De kabel- en leidingbeheerders nemen de nodige maatregelen om hun nutsinfrastructuur tijdig te verplaatsen. De aanbestedende overheid is ten aanzien van de aannemer van de hoofdopdracht wel verantwoordelijk voor de coördinatie tussen gelijktijdige of aansluitende wegenis- en nutswerken. Eventueel kan die verplichting gedelegeerd worden aan de wegenisaannemer, maar dan moet dat duidelijk in de betreffende opdrachtdocumenten bepaald worden.

3.1.2. De derde coördinatievergadering (indien wegenisaannemer wel reeds gekend is)

Na sluiting van de hoofdopdracht:

- doet de wegenisaannemer zo snel mogelijk een KLIP-aanvraag;
- organiseert de ontwerper de derde coördinatievergadering met de bouwheer en alle medeopdrachtgevers, betrokken kabel- en leidingbeheerders, de domeinbeheerders, de wegenisaannemer alsook de veiligheidscoördinator verwezenlijking (zie 1.2.7). De kabel- en leidingbeheerders nodigen hun pilootaannemer en eventueel de eigen aannemers uit indien gekend;
- werkt de aannemer de planning zoals vastgelegd in het eindverslag van de tweede coördinatievergadering in detail uit.

Tijdens de derde coördinatievergadering:

- worden de tijdens de tweede coördinatievergadering afgesproken planning en termijnen in detail ingepland;
- wordt voor de eerste fase een effectieve startdatum vastgelegd en voor de latere fases een vooropgestelde startdatum. Dit alles rekening houdend met de opdrachtdocumenten, art 76 §2 van het KB uitvoering 14/03/2013 en de te verkrijgen signalisatie- en werkvergunning;
- licht de wegenisaannemer zijn uitvoeringsmethode(s) toe die mogelijks de nutsinfrastructuur kunnen beïnvloeden en de beschermingsmaatregelen die hiervoor worden voorzien en beslist door de wegenisaannemer;
- kunnen zonder akkoord van alle partijen geen aanpassingen aan de afspraken in het eindverslag meer worden afgesproken.

De ontwerper stuurt het verslag van de derde coördinatievergadering met inbegrip van de planning van de werken naar alle betrokken partijen.

De kabel- en leidingbeheerders dienen na elke derde coördinatievergadering de gegevens omtrent de geplande nutswerken bij te werken in het GIPOD.

Een nieuwe derde coördinatievergadering wordt georganiseerd in geval van aanpassing van de planning van de werken aan de omstandigheden, eventueel op vraag van de wegenisaannemer, een kabel- en leidingbeheerder of de bouwheer of een medeopdrachtgever.

3.2. Maatregelen te treffen tijdens de eigenlijke uitvoering van het werk

3.2.1. Afwijkingen

Indien er tijdens het verloop van de werken mogelijk zal worden afgeweken van de planning, verwittigt de wegenisaannemer en/of de pilootaannemer, de bouwheer en de kabel- en leidingbeheerders van zodra de afwijking van de planning wordt vastgesteld en uiterlijk 2 weken voor de start van de (sub)fase waarop de wijziging impact heeft.

De wegenisaannemer werkt zijn werkplanning continu bij, rekening houdend met de instructies van de Leidend Ambtenaar en de plaatselijke omstandigheden. Elke partij die na de tweede en derde coördinatievergadering wijzigingen ten opzichte van de op het moment van de bekendmaking gekende gegevens doorvoert of de bestaande afspraken niet naleeft is aansprakelijk voor de rechtstreekse of onrechtstreekse schade die deze wijzigingen of het niet naleven van de bestaande afspraken berokkent aan de andere partijen. Behalve indien er sprake is van overmacht of onvoorziene omstandigheden. De feiten worden bij voorkeur tegensprekelijk vastgesteld en zoveel mogelijk gestaafd (bv. door duidelijke foto's).

Bij uitbreiding hiervan zal voor het verplaatsen van een leiding die initieel niet verplaatst diende te worden, en alsnog verplaatst dient te worden, een bijkomend verplaatsingsbevel verstuurd worden. Deze wijzigingen kunnen plaatsvinden mits het maken van nieuwe afspraken tijdens een coördinatievergadering in aanwezigheid van alle betrokken partijen.

Wanneer de nutsinfrastructuur in het gabarit van de werken niet of niet tijdig verplaatst werden volgens de gemaakte afspraken in de tweede en derde coördinatievergadering en/of wanneer nutsinfrastructuur in het gabarit van de werken blijken te liggen terwijl ze volgens de gegevens uit KLIP/KLIM niet verplaatst dienden te worden en dus in de tweede coördinatievergadering niet als mogelijk knelpunt beschouwd werden, dan zullen alle eventuele schadevergoedingen en stilstandskosten hierdoor veroorzaakt aan de wegenisaannemer gemeld worden aan de bouwheer. De bouwheer betreft de vermoedelijk in gebreke gebleven partijen om tot een gezamenlijke minnelijke regeling te komen. Deze partijen verbinden zich om in geval van een mogelijke schade zo snel mogelijk samen te komen om de feiten die leiden tot kosten vast te stellen. In geval er geen discussie is over de aansprakelijkheid verbindt de schadeveroorzaker zich om met de schadelijder tot een vergoedingsregeling te komen omtrent de bewezen schade. Deze regeling laat de contractuele rechten en plichten van de wegenisaannemer onverlet.

Indien de bouwheer na aanbesteding wijzigingen doorvoert in zijn ontwerpplannen of indien door toedoen van de bouwheer de afgesproken fasering en timing voor de kabel- en leidingbeheerders niet kan gerespecteerd worden, dan zal er een nieuwe timing en fasering worden afgesproken om de gewijzigde verplaatsingen en/of gewijzigde uitvoering van de verplaatsingen te kunnen laten plaatsvinden. Eventuele stilstandskosten en schadevergoedingen voor de wegenisaannemer zullen in dit geval door de bouwheer gedragen worden.

3.2.2. Minder hinder maatregelen

De kabel- en leidingbeheerder communiceert over de uitvoeringstermijn van de door hen uit te voeren werken, de bereikbaarheid en de hinder naar de betrokken bewoners, de betrokken handelaars minimum 48u vóór de aanvang van elke fase of deelfase van de werken.

3.2.3. Veiligheidsmaatregelen

Op het opzoeken, het plaatsen en verplaatsen, het instandhouden, het beschermen en het verwijderen van nutsinfrastructuur zijn artikel 26 tot en met 36 (veiligheids- en gezondheidsplan, coördinatiedagboek en postinterventie dossier) van het KB van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen van toepassing.

De bij de uitvoering van werken te treffen veiligheidsmaatregelen (zowel de tijdelijke als de definitieve), inzonderheid in de nabijheid van nutsinfrastructuur, worden beschreven in de risicoanalyse in de tweede coördinatievergadering.

Werken in de nabijheid van nutsinfrastructuur worden uitgevoerd met alle vereiste voorzichtigheid om elke beschadiging te vermijden. De wegenisaannemer volgt alle richtlijnen van de kabel- en leidingbeheerders die beschikbaar zijn via de KLIP-aanvraag en afgesproken werden in de tweede en derde coördinatievergadering.

3.2.4. Plannen en eventuele andere documenten van de kabel- en leidingbeheerders

Na sluiting van de hoofdopdracht doet de wegenisaannemer zo snel mogelijk een KLIP-aanvraag.

Vanaf de start van de werken van de hoofdopdracht moeten de door de kabel- en leidingbeheerders verstrekte plannen (ontwerpplannen van de verplaatsingen en indien reeds beschikbaar de as built plannen van de verplaatste nutsinfrastructuur) en andere documenten door de wegenisaannemer raadpleegbaar zijn op de bouwplaats.

Zo snel mogelijk na het uitvoeren van de verplaatsingswerken informeren de kabel- en leidingbeheerders de wegenisaannemer specifiek aangaande de ligging van de verplaatste nutsinfrastructuur in de zone van de werken via een specifiek as built plan van de verplaatste nutsinfrastructuur die nog niet verwerkt zijn in KLIP . Dit plan moet de wegenisaannemer toelaten de verplaatste nutsinfrastructuur eenduidig te lokaliseren.

Kunnen deze as built plannen inzake de ligging van de verplaatste nutsinfrastructuur niet ter beschikking gesteld worden binnen de door de wegenisaannemer gevraagde termijn, dan zal door de kabel- en leidingbeheerders vóór de start van de hoofdopdracht merkpunten geplaatst worden boven het tracé van hun nutsinfrastructuur. Deze informatie moet de wegenisaannemer alsnog toelaten de verplaatste nutsinfrastructuur eenduidig te lokaliseren. Indien deze plannen wegens hun geheime of vertrouwelijke aard niet kunnen worden medegedeeld, dan geeft de kabel- en leidingbeheerder aan de wegenisaannemer ter plaatse alle nodige inlichtingen. De wegenisaannemer houdt de gematerialiseerde merkpunten op het terrein in stand zoals de merkpunten van nutsinfrastructuur en de referentiepunten van rooilijnen en perceelsgrenzen. Ook kijkt hij de bovengrondse referentiepunten na op de plannen van bestaande niet-verplaatste nutsinfrastructuur en as built plannen van reeds verplaatste nutsinfrastructuur van de vergunningshouders en verifieert hij of dit klopt. Ingeval van onverenigbaarheden wordt overleg gepleegd met de bouwheer en de kabel- en leidingbeheerder(s). De daaraan verbonden kosten zijn voor rekening van de wegenisaannemer.

Als de bouwheer werken laat uitvoeren waarvoor geen ontwerpplannen voor de hoofdopdracht beschikbaar zijn, noch andere informatie beschikbaar is en die omwille van de continuïteit van de uitbating onmiddellijk moeten worden uitgevoerd, doet de bouwheer onmiddellijk het nodige om in samenwerking met de wegenisaannemer de eventueel

ontbrekende gegevens te bekomen, bijvoorbeeld door middel van schriftelijk te bevestigen telefonische contacten.

3.2.5. Verplaatsing van nutsinfrastructuur

Verplaatsingen worden uitgevoerd door de betrokken kabel- en leidingbeheerders of door een derde mits akkoord en onder toezicht van de kabel- en leidingbeheerders. De kabel- en leidingbeheerder informeert de wegenisaannemer, de bouwheer en de veiligheidscoördinator verwezenlijking over deze verplaatsing.

Signalisatie voor verplaatsingswerken van de kabel- en leidingbeheerders die plaatsvinden buiten de zone en/of buiten de termijn van de werken van de wegenisaannemer zijn een last van de kabel- en leidingbeheerders.

De kabel- en leidingbeheerders verbinden zich dat ze de nieuw aangelegde en/of verplaatste nutsinfrastructuur met een voldoende nauwkeurigheid inmeten en registreren, zowel in planzicht als in diepteligging.

3.2.6. Plaatsbepaling van ondergrondse nutsinfrastructuur

Na raadpleging van de as built plannen mag met de uitvoering van een werk slechts begonnen worden na lokalisatie van de nutsinfrastructuur die zich in de werfzone bevinden en door middel van uitvoeringsproefsleuven. De lokalisatie door de wegenisaannemer heeft tot doel de nutsinfrastructuur te situeren met de juistheid en nauwkeurigheid die vereist zijn, zodat tijdens de werken de risico's van beschadigingen beperkt worden en de maximale bescherming en vrijwaring van de nutsinfrastructuur kan verzekerd worden.

Indien een leiding via lokalisatie door middel van een uitvoeringsproefsleuf niet kan teruggevonden worden binnen een zone van 0,75 m (voor zover technisch mogelijk) langs weerszijden van de vermoedelijke ligging van de nutsleiding in het horizontale vlak en niet binnen de zone van 0,5 m beneden de vermoedelijke ingravingsdiepte in het verticale vlak, dan zal de betrokken kabel- en leidingbeheerder ten laatste de eerste werkdag na de aanvraag ter plaatse komen om elke nuttige bijkomende informatie te leveren. De betrokken kabel- en leidingbeheerder neemt alle bewezen schade ten laste die het gevolg is van het foutief of in tweede instantie laattijdig aanleveren van deze informatie alsook de prijs van bijkomende proefsonderingen, onverminderd de contractuele rechten van de wegenisaannemer. Wie laattijdig aanlevert betaalt de stilstandskosten door zijn toedoen.

Ingeval van de aanwezigheid van nutsinfrastructuur waarvan de beheerder niet gekend is, zal de bouwheer alle kabel- en leidingbeheerders die geregistreerd zijn in KLIP in de werkzone uitnodigen om de eerste werkdag na verwittiging ter plaatse te komen om de nutsleiding te identificeren in aanwezigheid van de bouwheer. Alle kabel- en leidingbeheerders beslissen ten laatste op het einde van de volgende werkdag of ze eigenaar of beheerder zijn van de onbekende leiding of niet. Indien een kabel- en leidingbeheerder pas later een beslissing neemt, zijn de stilstandskosten van de wegenisaannemer die het resultaat zijn van het uitblijven van de beslissing te zijner laste tot op het moment van de beslissing ongeacht hij al dan niet eigenaar blijkt te zijn. Indien geen van de kabel- en leidingbeheerders zich eigenaar of beheerder acht van de nutsinfrastructuur in kwestie die hinder opleveren voor de werken, zal de bouwheer beslissen om de leiding of huisaansluiting te laten identificeren door deze te laten knippen of de installatie te laten verwijderen. In opdracht van de bouwheer wordt de leiding of huisaansluiting op een veilige manier geknipt of in geval van installatie verwijderd door een nutsbedrijf. De bouwheer en het nutsbedrijf dat de leiding of huisaansluiting knipt of een installatie verwijdert zijn niet aansprakelijk voor eventuele schade die het gevolg kan zijn van het knippen/verwijderen ervan. Na dit knippen/verwijderen is het type leiding, huisaansluiting en/of installatie gekend en in regel ook de kabel- en leidingbeheerders die alle kosten (knipkosten, stilstandskosten, schadevergoedingen, ...) ten laste nemen. Alle partijen verbinden zich om in geval van een mogelijke schade zo snel mogelijk samen te komen om de feiten die leiden tot kosten vast te stellen. In geval er geen discussie is over

de aansprakelijkheid verbindt de schadeveroorzaker zich om met de schadelijder tot een vergoedingsregeling te komen omtrent de bewezen schade. Deze regeling laat de contractuele rechten en plichten van de wegenisaannemer onverlet. Indien na het knippen de eigenaar van de onbekende leiding niet gekend is, dan zijn alle partijen bereid een verdere analyse te doen naar het eigenaarschap van de leiding.

Indien de eigenaar dan nog niet gekend is, zijn de kosten voor het knippen en het eventueel verwijderen van deze onbekende leiding voor de bouwheer.

Indien de eigenaar wel gekend is, zal de geknipte kabel op zijn kosten en risico weggenomen worden. De kabel- en leidingbeheerder zal de verwijdering registreren op zijn digitale plannen die ingeval van planaanvraag worden bezorgd aan de planaanvrager.

3.2.7. Werkwijze bij het verwijderen van definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur

Ofwel verwijdert de wegenisaannemer op kosten en risico van de betrokken kabel- en leidingbeheerder deze nutsinfrastructuur volgens de voorschriften en de prijslijst op de website: www.vrn.vlaanderen.

Ofwel kiest de wegenisaannemer er voor om deze definitief te verwijderen nutsinfrastructuur te laten verwijderen door de aannemer van de kabel- en leidingbeheerder. In functie van de gekozen oplossing past de wegenisaannemer zijn planning aan.

Hij houdt zich hierbij steeds aan volgende afspraken:

- Tijdens de derde coördinatievergadering en minstens 2 weken voor de nutsinfrastructuur dienen te worden verwijderd, maakt de aannemer zijn keuze bekend en past hij zijn planning aan in functie van de gekozen oplossing.
- De definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur wordt geknipt en/of verwijderd door de kabel- en leidingbeheerder volgens de vooraf bepaalde afgesproken timing. Dit wordt bevestigd door een verwittiging van de wegenisaannemer minstens één werkdag vooraf. De contactpersoon wordt meegedeeld tijdens de derde coördinatievergadering.
- De wegenisaannemer organiseert zich zo dat de werkzaamheden voor het knippen en/of verwijderen van nutsinfrastructuur door nutsmaatschappijen zoveel mogelijk gegroepeerd worden en zo lang mogelijke lengtes rekening houdend met de fasering en minder hinder maatregelen.
De wegenisaannemer kan enkel maar definitief buiten dienst gestelde nutsinfrastructuur verwijderen waarvoor hij een expliciete opdracht heeft gekregen en die reeds geknipt zijn.

De kabel- en leidingbeheerders registreren de verwijderde nutsinfrastructuur op de as built plannen.

3.2.8. Leidingbebakening van ondergrondse nutsinfrastructuur

Het bebakenen heeft tot doel het uitvoerend personeel in staat te stellen zich visueel rekenschap te geven van de ligging van de ingegraven nutsinfrastructuur en deze op grondniveau aan te wijzen.

Behoudens andere aanduiding, wordt aangenomen dat het tracé van de ondergrondse nutsinfrastructuur tussen de bakens rechtlijnig of gebogen is naargelang de gegevens vermeld op de plannen en de bijgevoegde richtlijnen van de kabel- en leidingbeheerders. Om elk misverstand te vermijden, duiden de bakens op duidelijke wijze aan met welk soort nutsinfrastructuur men te maken heeft en of haar tracé rechtlijnig of gebogen is.

- As built plannen beschikbaar:
Het bebakenen gebeurt door de wegenisaannemer, op basis van de as built plannen en/of op basis van de uitvoeringsproefsleuven.
- As built plannen niet beschikbaar:
Het bebakenen gebeurt door de kabel- en leidingbeheerders of een aangepast plan of schets wordt bezorgd door de kabel- en leidingbeheerders.

De wegenisaannemer waakt er over dat de bakens behouden blijven tijdens de werkzaamheden, zolang dit nodig is in het kader van de werken.

3.2.9. Maatregelen te treffen tijdens het uitvoeren van de werken

Werken in de nabijheid van nutsinfrastructuur worden uitgevoerd met alle vereiste voorzichtigheid om elke beschadiging te vermijden. De wegenisaannemer volgt alle richtlijnen van de kabel- en leidingbeheerders en de veiligheidscoördinator zoals afgesproken in de tweede en derde coördinatievergadering en eveneens de richtlijnen die beschikbaar zijn via de KLIP-aanvraag.

Wordt er bij het graafwerk op nutsinfrastructuur gestoten waarvan de beheerder niet gekend is, dan zal de uitvoerder van de werken en de bouwheer alle kabel- en leidingbeheerders die geregistreerd zijn in KLIP in de werkzone uitnodigen om de eerste werkdag na verwittiging ter plaatse te komen om de nutsinfrastructuur te identificeren in aanwezigheid van de bouwheer. Alle kabel- en leidingbeheerders beslissen ten laatste op het einde van de volgende werkdag of ze eigenaar of beheerder zijn van de nutsinfrastructuur of niet. Indien een kabel- en leidingbeheerder pas later een beslissing neemt zijn de stilstandskosten en schadevergoedingen van de wegenisaannemer te zijner laste. De kabel- en leidingbeheerder tot wie de geïdentificeerde nutsinfrastructuur behoort dient onverwijld actie te ondernemen om de werken van de hoofdopdracht niet (verder) in het gedrang te brengen. Alle partijen verbinden zich om in geval van een mogelijke schade zo snel mogelijk samen te komen om de feiten die leiden tot kosten vast te stellen. In geval er geen discussie is over de aansprakelijkheid verbindt de schadeveroorzaker zich om met de schadelijder tot een vergoedingsregeling te komen omtrent de bewezen schade.

Indien geen van de kabel- en leidingbeheerders acht eigenaar of beheerder te zijn van de nutsinfrastructuur in kwestie, die hinder opleveren voor de werken, beslist de bouwheer om de nutsinfrastructuur te laten identificeren door deze te laten knippen of verwijderen. In opdracht van de bouwheer wordt de nutsinfrastructuur op een veilige manier geknipt of verwijderd door een nutsbedrijf. De bouwheer en het nutsbedrijf dat de nutsinfrastructuur knipt of verwijdert zijn niet aansprakelijk voor eventuele schade die het gevolg kan zijn van het knippen of verwijderen ervan. Na dit knippen of verwijderen is de nutsinfrastructuur gekend en in regel ook de kabel- en leidingbeheerder die alle kosten (stilstandskosten, knipkosten, schadevergoedingen, ...) ten laste neemt. Alle partijen verbinden zich om in geval van een mogelijke schade zo snel mogelijk samen te komen om de feiten die leiden tot kosten vast te stellen. In geval er geen discussie is over de aansprakelijkheid verbindt de schadeveroorzaker zich om met de schadelijder tot een vergoedingsregeling te komen omtrent de bewezen schade.

Indien na het knippen de eigenaar van de onbekende kabel, leiding niet gekend is, dan zijn de kosten voor het knippen en het eventueel verwijderen van deze onbekende kabel, leiding voor de bouwheer.

Indien de eigenaar wel gekend is, zal de geknipte kabel op zijn kosten en risico weggenomen worden. De kabel- en leidingbeheerder zal de verwijdering registreren op zijn plannen die ingeval van planaanvraag worden bezorgd aan de planaanvrager.

Het dichten van sleuven en de verdichting moet door de wegenisaannemer volgens de regels van goed vakmanschap geschieden met inachtneming van de wettelijke

voorschriften, de opdrachtdocumenten en de richtlijnen van de kabel- en leidingbeheerders. De weggenomen veiligheidslinten en -netten en afdekplaten boven de leidingen moeten worden herplaatst door de wegenisaannemer en zo nodig vernieuwd. Deze worden dan aangeleverd door de kabel- en leidingbeheerders.

De wegenisaannemer wordt erop gewezen dat bij de uitvoering van de rioleringshuisaansluitingen en slokkers de aanwezige nutsinfrastructuur omzichtig dienen gekruist te worden, om deze nutsinfrastructuur in stand te houden.

3.2.10. Beschermingsmaatregelen ingevolge de keuze van de uitvoeringsmethode van de aannemer

In de derde coördinatievergadering licht de wegenisaannemer zijn gekozen uitvoeringsmethode toe. In functie van de uitvoering zorgt de wegenisaannemer voor de nodige beschermingsmaatregelen.

Het werfverkeer boven de nutsinfrastructuur moet geschieden met de nodige voorzichtigheid. Dit geldt vooral wanneer de wegbedekking weggenomen is en/of wanneer het peil van het terrein verlaagd is.

Bijzondere en plaatselijke aan de omstandigheden aangepaste voorzorgsmaatregelen, die tevens voldoen aan de eisen van de kabel- en leidingbeheerder, moeten door de wegenisaannemer zo nodig worden genomen. Het is dan ook streng verboden rollend materieel te laten rijden boven nutsinfrastructuur in het algemeen en water- en gasleidingen in het bijzonder, zonder vooraf toereikende voorzieningen ter versterking of bescherming te hebben getroffen zoals bijvoorbeeld het voorzien van stalen platen. Hetzelfde geldt voor elke zware geconcentreerde last.

3.2.11. Maatregelen te treffen bij een schadegeval

Mocht niettegenstaande alle getroffen voorzorgsmaatregelen zich toch nog een schadegeval voordoen tijdens de werken van de wegenisaannemer, dan treft de wegenisaannemer, onverminderd zijn wettelijke verplichtingen, de hierna vermelde maatregelen. De wegenisaannemer moet onmiddellijk de noodzakelijke beschermende en veiligheidsmaatregelen treffen, in voorkomend geval in samenspraak met de kabel- en leidingbeheerders, de veiligheidscoördinator en de bouwheer en met in acht name van hun richtlijnen.

Behoudens expliciete toelating van de kabel- en leidingbeheerder, is het voor de wegenisaannemer verboden om zelf tot herstelling over te gaan. De wegenisaannemer voor zover hij betrokken is en de kabel- en leidingbeheerder(s) noteren de gegevens met betrekking tot de schade (eventueel gestaafd met foto's met uur- en datumaanduiding) alsook de geleverde prestaties voor de herstelling van de schade, in een schadevaststelling zonder erkenning van aansprakelijkheid, en ondertekenen de documenten bij voorkeur vooraleer de plaats van het schadegeval te verlaten en uiterlijk binnen de 48 uur. Het noteren en melden van de schade houdt geen vermoeden van aansprakelijkheid in ten laste van een partij.

Indien de kabel- en leidingbeheerder niet-gemelde schade vaststelt verwittigt hij de wegenisaannemer. De wegenisaannemer verbindt er zich toe ten laatste de volgende werkdag ter plaatse te komen om een vaststelling op te maken zonder erkenning van aansprakelijkheid.

3.2.12. Controle kasten, toestellen, deksels en omrandingen na de werken

Indien de aannemer beschikt over beeldmateriaal met datum vóór aanvang van de werken dat door alle partners wordt aanvaard, is dit een afdoend bewijs van de oorspronkelijke toestand van kasten, toestellen en deksels.

Alvorens de voorlopige oplevering aan te vragen, vraagt de wegenisaannemer aan de kabel en leidingbeheerder zijn kasten, toestellen, deksels en omrandingen te controleren aan de hand van bovenvermeld beeldmateriaal. De kabel en leidingbeheerder controleert of de toestellen, de omrandingen en deksels goed (terug)geplaatst werden en dat deze goed op hoogte werden gebracht. Bij eventuele opmerkingen zal de kabel- en leidingbeheerder vragen deze gebreken weg te werken. De kabel- en leidingbeheerder meldt aan de bouwheer de resterende gebreken. De bouwheer zal deze opmerkingen mee opnemen in het PV van voorlopige oplevering, maar dit zal de oplevering niet tegenhouden.

Herziening

Iedere partij heeft het recht om te vragen deze leidraad in herziening te stellen, mits gemotiveerde vraag. Alle partijen die deze leidraad mee onderschreven hebben worden hiervoor uitgenodigd en beoordelen in consensus of deze motivatie aanleiding geeft tot een herziening. In het kader van de continuïteit hebben alle partijen de intentie om geen herziening aan te vragen binnen de 2 jaar na ondertekening.

BIJLAGE: VERKLARENDE LIJST VAN GEBRUIKTE TERMEN

AANNEMER VAN DE KABEL- EN LEIDINGBEHEERDER: Aannemer die aangesteld is door één (betrokken) kabel- en leidingbeheerder.

BOUWHEER (of hoofdopdrachtgever): De opdrachtgever die de overheidsopdracht voor de hoofdopdracht heeft gesloten met de opdrachtnemer en die als rechtspersoon optreedt voor de verschillende mede-opdrachtgevers in de gezamenlijke hoofdopdracht.

DEFINITIEF BUITEN DIENSTGESTELDE NUTSLEIDING: Een nutsleiding die niet meer gebruikt wordt of niet tot het netwerk behoort of definitief afgeschreven is.

DERDE COORDINATIEVERGADERING: In de praktijk kan de derde coördinatievergadering bestaan uit meerdere vergaderingen.

GABARIT VAN DE WERKEN: Zone bepaald door de ontwerper in het digitale ontwerpplan aan de hand van dwars- en lengteprofielen noodzakelijk voor de realisatie van het infrastructuurproject van de opdrachtgever, inclusief veiligheidsafstanden.

GIPOD: Het Generiek Informatie Platform voor het Openbaar Domein (GIPOD) is het elektronisch informatiesysteem voor de uitwisseling van informatie en voor de ontsluiting voor het grote publiek over geplande innames van de openbare weg als vermeld in artikel 3, 4° van het decreet van 4 april 2014 houdende de uitwisseling van informatie over een inname van het openbaar domein in het Vlaamse Gewest.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1024277&datum=&geannoteerd=false&print=false>

HOOFDOPDRACHT: Is de opdracht toegewezen door de bouwheer aan de wegenisaannemer.

(HUIS)AANSLUITINGEN: De fysieke verbindingen, met inbegrip van alle bijhorende onderdelen ervan, tussen de huizen, panden of andere aangesloten installaties en de nutsleidingen.

INGRAVINGSDIEPTE VAN EEN ONDERGRONDSE NUTSLEIDING:

Loodrecht gemeten afstand tussen de bovenste beschrijvende lijn van de nutsleiding en het terreinniveau. Als de nutsleiding in een mantelbuis geplaatst is, wordt de diepte voor ingraving gerekend vanaf de bovenste beschrijvende lijn van de mantelbuis.

KABEL- EN LEIDINGBEHEERDER (BETROKKEN): Vergunninghouder die betrokken partij is, hetzij omwille van de aanwezigheid van nutsinfrastructuur in de zone van de werken, hetzij omwille van de intentie om in de zone van de werken nieuwe nutsinfrastructuur aan te leggen.

KLIP: Het Vlaamse Kabel en leiding Informatie Portaal (zie: www.klip.be) is het elektronisch informatiesysteem voor de ontsluiting en de uitwisseling van informatie over kabels en leidingen tussen kabel- en leidingbeheerders, planaanvragers en openbaardomeinbeheerders als vermeld in artikel 2, §1, 1° van het decreet van 14 maart 2008 houdende de ontsluiting en de uitwisseling van informatie over ondergrondse kabels en leidingen.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1016754&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Bij een KLIP-aanvraag wordt automatisch ook een KLIM-aanvraag uitgevoerd (informatiemeldpunt vervoersleidingen).

LEIDEND AMBTENAAR: De Leidend Ambtenaar wordt aangeduid door de bouwheer en is belast met de leiding van en de controle op de uitvoering van de opdracht.

LEIDINGBEBAKENING: Een tijdelijk paaltje geplaatst door de wegenisaannemer waarop een plaat is bevestigd met vermelding van de naam van de kabel- en leidingbeheerder, de liggingsskenmerken en de soort van nutsleiding of de kenmerken van de nutsleiding.

MEDEOPDRACHTGEVER(S): De opdrachtgevers die in samenwerking met het de bouwheer (hoofdopdrachtnemer) één gezamenlijke hoofdopdracht hebben toegewezen aan de wegenaannemer.

(NUTS)INFRASTRUCTUUR: Geheel gevormd door de ondergrondse en bovengrondse (nuts)leidingen, (nuts)installaties, riolering en desgevallend (huis)aansluitingen.

(NUTS)INSTALLATIES: Bijhorende constructies van de (nuts)leiding zoals bijvoorbeeld palen, masten, kasten, afsluiters, straatpotten, trekputten, inspectiekamers, cabines, ...

(NUTS)LEIDINGEN: Elke soepele of onbuigbare buis, pijp, goot, kanaal, kabel of geleider of tot één streng samengebundelde geleiders, behalve deze die onderdeel uitmaken van de (huis)aansluitingen, voor het vervoer of het verdelen van informatie, grondstoffen of energie.

Zoals bijvoorbeeld:

- elektrische kabels of lijnen voor transport of distributie, op laag-, midden- of hoogspanning;
- telecommunicatielijnen;
- buizen voor transport of distributie van gas, water, warmte ... ;
- oliepijpleidingen

Wanneer een nutsleiding mechanisch beschermd is, wordt die bescherming beschouwd als een onderdeel van de nutsleiding.

ONTWERP: Hiermee wordt het ontwerp van de hoofdopdracht bedoeld.

ONTWERPER: Natuurlijke persoon of rechtspersoon gelast, door de bouwheer en de medeopdrachtgevers, met de studie van het ontwerp en met de opstelling van de opdrachtdocumenten met het oog op de verwezenlijking van de hoofdopdracht.

In voorkomend geval kunnen mede-opdrachtgevers een andere ontwerper gelast hebben met het ontwerp van hun deel van de hoofdopdracht. Gezien de bouwheer als rechtspersoon optreedt voor de verschillende mede-opdrachtgevers, wordt in bovenstaand document met de term ONTWERPER impliciet deze eventuele medeontwerpers bedoeld.

OPSTAL: Bepanting, afsluiting, schutting, muurtje, poort (met penanten), ...

OVERMACHT: Een onvoorzienbare en onvermijdbare gebeurtenis die onafhankelijk is van de wil van de schuldenaar en die een onoverkomelijk beletsel uitmaakt voor de nakoming van zijn verbintenis.

PILOOTAANNEMER: De aannemer, aangesteld door de piloot kabel- en leidingbeheerder en belast met de uitvoering van de (gemeenschappelijke) werken aan de kabel- en leidinginfrastructuur.

PILOOTKABEL- EN LEIDINGBEHEERDER: Kabel- en leidingbeheerder die, in samenspraak met de andere(betrokken) kabel- en leidingbeheerders, de pilootaannemer aanstelt voor het uitvoeren van gemeenschappelijke werken.

TWEEDE COORDINATIEVERGADERING: In de praktijk kan de tweede coördinatievergadering bestaan uit meerdere vergaderingen.

RIOLERING: Het geheel van in de grond aangelegde leidingen en strengen met de daarop voorkomende uitrustingen voor de verzameling, buffering en afvoer van afval- en/of hemelwater, inclusief toegangspotten en straatkolken

VECTORIEEL PLAN: Een digitaal plan in een gestandaardiseerd bestandsformaat (bijvoorbeeld .shp) met een topografische structuur bestaande uit geometrieën (punten, lijnen en/of polygonen) en daaraan gekoppelde attributen.

VERGUNNINGHOUDER: Elke natuurlijke persoon, elke privaot- en publiekrechtelijke rechtspersoon (een entiteit van het Vlaamse Gewest, private of publieke telecomoperatoren, bedrijven en intercommunales voor elektriciteit, water, gasvervoer en gasdistributie, enz.) die privatief gebruik maakt van het openbaar domein en voor zover hij hiervoor over een vergunning moet beschikken.

WEGENISAANNEMER: Is de opdrachtnemer (aannemer) die aangesteld is door de bouwheer voor de hoofdopdracht.

ZONE VAN DE WERKEN: (WERKZONE): Gebied dat betrokken is bij de uitvoering van een werk. Het is het gebied waarin niet alleen de eigenlijke werkzaamheden uitgevoerd worden, maar eveneens waar materialen of machines neergezet worden, machines of werfvoertuigen zich verplaatsen of opgesteld zijn. Kortom, het is heel de ruimte waarin, wegens het uitvoeren van het werk, schade aan de nutsinfrastructuur en riolering zou kunnen worden berokkend.